

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до частини 2 статті 22 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо реалізації права осіб на перебування на військовій службі»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

24 лютого 2022 року Президентом України було видано Указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», відповідно до якого з 05 год 30 хв 24 лютого 2022 року в Україні запроваджено воєнний стан у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України.

У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України та з метою забезпечення оборони держави, підтримання бойової і мобілізаційної готовності Збройних Сил України та інших військових формувань, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до частини другої статті 102, пунктів 1, 17, 20 частини першої статті 106 Конституції України Указом Президента України №69/2022 від 24.02.2022 року «Про загальну мобілізацію» була оголошена та проведена загальна мобілізація, яка в подальшому продовжувалась.

При цьому, обороноздатність держави - це здатність держави до захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту. Вона складається з матеріальних і духовних елементів та є сукупністю воєнного, економічного, соціального та морально-політичного потенціалу у сфері оборони та належних умов для його реалізації.

Крім того, правові та організаційні засади національного спротиву, основи його підготовки та ведення, завдання і повноваження сил безпеки та сил оборони унормовані Законом України «Про основи національного спротиву», відповідно до якого національний спротив - це комплекс заходів, які організовуються та здійснюються з метою сприяння обороні України шляхом максимально широкого залучення громадян України до дій, спрямованих на забезпечення воєнної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності держави, стримування і відсіч агресії та завдання противнику неприйнятних втрат, з огляду на які він буде змушений припинити збройну агресію проти України.

Згідно із ст. 65 Конституції України захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України. При цьому, дана норма не визначає обмежень за окремими ознаками людини (віку, статі тощо).

Проте, громадяни відбувають військову службу відповідно до закону, який встановлює певні обмеження по службі, зокрема щодо граничного віку.

Так, статтею 22 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» визначено граничний вік перебування на військовій службі, який встановлюється для військовослужбовців, які проходять військову службу під час особливого періоду, з числа осіб (пункт 7 даної норми):

рядового, сержантського і старшинського складу, молодшого та старшого офіцерського складу - до 60 років;

вищого офіцерського складу - до 65 років.

Згідно із частиною 2 зазначеної статті військовослужбовці Збройних Сил України та інших військових формувань, які мають високу професійну підготовку, досвід практичної роботи на займаній ними посаді, визнані військово-лікарською комісією придатними за станом здоров'я для проходження військової служби, на їх прохання можуть бути залишені на військовій службі понад граничний вік перебування на військовій службі, встановлений частиною першою цієї статті, на строк до 5 років у порядку, встановленому положеннями про проходження військової служби громадянами України. Тобто, максимальний вік з його продовженням становить: для рядового, сержантського і старшинського складу, молодшого та старшого офіцерського складу - до 65 років; для вищого офіцерського складу - до 70 років.

Проте, на початку повномасштабного російського вторгнення, значна кількість військовослужбовців будучи вмотивованими і здатними за станом здоров'я та маючи фізичну і військову підготовку, мобілізувались у віці наближеному до граничного віку, а деякі з них вже досягнув граничний вік. Крім того, значна кількість зазначених осіб, мають бажання мобілізуватись. За цей час вже є звернення до суду такої категорії осіб з проханням надати можливість проходження військової служби, прецеденти по яким, нажаль, вирішуються не на користь цих осіб.

Тобто, навіть при бажанні та вмотивованості військовослужбовця залишитись на військовій службі під час дії воєнного стану та при наявності у них високої професійної підготовки, досвіду практичної роботи на займаній ними посаді, визнані військово-лікарською комісією придатними за станом здоров'я для проходження військової служби, навіть при наявності основних засад щодо максимально широкого залучення громадян України до дій, спрямованих на забезпечення воєнної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності держави, стримування і відсіч агресії та завдання противнику неприйнятних втрат, з огляду на які він буде змушений припинити збройну агресію проти України, - на сьогоднішній день чинне законодавство обмежує можливість придатних за станом здоров'я та при наявності бажання, досвіду, навичок, мотивування - за віковою ознакою, що є дискримінацією (в даному випадку ейджизмом).

Водночас, відповідно до ст. 7 Загальної декларації прав людини всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом. Усі люди мають право на рівний захист від якої б то не було дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від якого б то не було підбурювання до такої дискримінації.

Статтею 24 Конституції України передбачено, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

При цьому, відповідно до статті 2 Закону України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу», військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних

до неї за станом здоров'я і віком громадян України (за винятком випадків, визначених законом), іноземців та осіб без громадянства, пов'язаній із обороною України, її незалежності та територіальної цілісності.

Таким чином, обмеження у воєнний час у проходженні військової служби враховуючи граничний вік осіб, які виявили бажання та вмотивованість залишитись на військовій службі та при наявності у них високої професійної підготовки, досвіду практичної роботи, визнані військово-лікарською комісією придатними за станом здоров'я для проходження військової служби, є дискримінацією та порушенням основних засад щодо максимально широкого залучення громадян України до дій, спрямованих на забезпечення воєнної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності держави, стримування і відсіч агресії та завдання противнику неприйнятних втрат, з огляду на які він буде змушений припинити збройну агресію проти України.

2. Мета та завдання прийняття законопроекту

Усунення вікової дискримінації при бажанні проходження військової служби понад граничний вік та дотримання основних засад щодо максимально широкого залучення громадян України до дій, спрямованих на забезпечення воєнної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності держави, стримування і відсіч агресії та завдання противнику неприйнятних втрат, з огляду на які він буде змушений припинити збройну агресію проти України.

3. Загальна характеристика й основні положення законопроекту

Проектом Закону України «Про внесення змін до частини 2 статті 22 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» пропонується доповнити частину 2 статті 22 наступним абзацом:

«Під час дії воєнного стану військовослужбовці Збройних Сил України та інших військових формувань, які мають високу професійну підготовку, досвід практичної роботи на займаній ними посаді, визнані військово-лікарською комісією придатними за станом здоров'я для проходження військової служби, на їх прохання можуть бути залишені на військовій службі понад граничний вік перебування на військовій службі, без обмежень по віку та строку залишення на військовій службі.».

4. Стан нормативно-правової бази у зазначеній сфері правового регулювання

Дана сфера відносин регулюється Конституцією України, Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу».

Реалізація положень запропонованого проекту Закону потребує внесення змін до розділу XIV Інструкції про організацію виконання Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України та до розділу XI Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проекту не потребує додаткових витрат із державного бюджету України та місцевих бюджетів.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття законопроекту України сприятиме максимально широкого залучення громадян України до дій, спрямованих на забезпечення воєнної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності держави, стримування і відсіч агресії та завдання противнику неприйнятних втрат, з огляду на які він буде змушений припинити збройну агресію проти України.

Народні депутати України

